

Становище

За докторската дисертация на Боян Балев на тема „Новите пътища на социалдемокрацията – сравнителен анализ между „Третия път“ на Британската лейбъристка партия и „Новия център“ на Германската социалдемократическа партия“

Представената дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ е разработена в катедрата по политология на СУ „Св. Климент Охридски“ под научното ръководство на доц. д.п.н. Мария Пиргова.

Представено е задълбочено и детайлно сравнително изследване на два влиятелни социалдемократически модела. Авторът конструира изследователското си поле с четири основни хипотези, представени в увода. Те могат да бъдат синтезирани така (текстът на формулировките на четирите хипотези би могъл да бъде малко по-експлицитен):

- Идеологическо сближаване на традиционните леви и десни партии към общонародни (общонационални) ценности.
- „Третия път“ на Лейбъристката партия и „Новият център“ на ГСДП са предшествани от други сериозни опити за такава промяна и не са изключение.
- Възприемането на тези два нови модела е завършек на по-дълъг процес и се състои във възприемането на някои от позициите, които в същия период заемат десните партии.
- „Третият път“ и „Новият център“ представляват общ политически отговор глобализацията и намаляването на възможностите на националната държава да влияе върху икономическите процеси.

Вглеждайки се във формулираните така хипотези, се питам, дали те не могат да се обединят от една, макар и звучаща крайно: двете изследвани партии осъществяват най-вече заради ефектите от глобализацията завой към центъра и отказ от традиционни леви идеи. Такава обща хипотеза веднага обаче отвежда и към друга: глобализацията води до заличаване на различията по оста ляво-дясно, що се отнася до икономическата и социалната политики. В много нови политически проекти в Европа стана честа употребата на квалификацията „нито ляво, нито дясно“, което донякъде е показателно за релевантността на горепосочените хипотези.

Авторът формулира също така и две основни цели на своето изследване:

- Да обясни формулирането на „Третия път“ и „Новия център“ чрез историята на двете изследвани партии – Британската Лейбъристка партия и ГСДП.

- Да сравни двата опита на идеологическо реформиране като на основата на общото между тях дефинира елементите на общ модел.

Така формулираните цели имат логика и задават основната линия на изследването, подчиняват работата с емпиричния материал на общ принцип, съгласуват размишленията за еволюцията на две от най-влиятелните социалдемократически партии в Европа след края на Втората световна война. Но във втората цел си позволих да добавя нещо, което авторът не е формулирал експлицитно – дефинирането на общ модел на идеологическа трансформация на класическите социалдемократически партии под натиска на глобализацията. А всъщност темата на дисертацията води именно нататък – може ли да се дефинира общ модел или рамка на идеологическо реформиране на социалдемократическите партии и по-общо, на класическия модел на разграничаване между левите и десните? Такива имплицитно съдържащи се в работата въпроса всъщност я правят особено интересна и оригинална.

При така формулираните хипотези и цели на изследването, избраната структура на текста е напълно логична: първата глава припомня основните етапи и характеристики на двете партии от възникването им в края XIX век до края на „тридесетте славни години“ след края на Втората световна война и преосмислянето на общоприетия дотогава в Западния свят Кейнсиански модел на икономическа политика; втората глава заглежда детайлно идеологическата реформа на двете сравнявани партии в последните десетилетия на XX век и след това свързани с дейността на двамата им тогавашни лидери Тони Блеър и Герхард Шрьодер; третата и четвъртата глава разглеждат в сравнителна перспектива и детайлно икономическата и социалната политики на формулираните вече „трети път“ и „нов център“.

Авторът е щудирал значително количество документи на двете партии, но също и изследвания на техните политики. Сравнението, което прави в техните икономически и социални политики е оригинално и може да се квалифицира като добър принос на представената дисертация в нашето разбиране за съвременната социалдемократия. Принос намирам и в доказването на хипотезата, че „Третият път“ и „Новият център“ представляват общ политически отговор на глобализацията.

Но в работата има и недоизказани, според мене, разсъждения. Или поне имах очакването за дискутиране на някои от следните въпроси:

- Глобализацията от последните десетилетия поставя ли край на историята на социалдемократията като базирана на интересите на наемния труд социална доктрина?
- Глобализацията не поставя ли край на стария кливидж между левите и десните в областта на социално-икономическите отношения? И какво би заменило такъв кливидж, ако приемем, че той е изчезнал?

- Не е ли идейната трансформация на Лейбъристката партия и на ГСДП от разглежданото време опит за разширяване на влиянието в среди, които по принцип са чужди на социалдемократията? Не е ли тази трансформация движена единствено от електоралистки съображения, а не от идейни?

Всъщност дисертацията повдига един особено сериозен въпрос, и вероятно това също трябва да се дефинира като неин, макар и неописан, принос: след като приемат принципите на капитализма, защо социалдемократите не съумяват да формулират ясно и категорично различието си с другите про-капиталистически партии? Както и за какъв тип капитализъм се борят социалдемократите и защо това не ентусиазира достатъчно избиратели? Днешният дебат сред левицата или онези среди, които назовават себе си прогресистки, извежда напред и други, по-фундаментални въпроси, като например противоречието между логиката на пазара и логиката на демокрацията.

Разбира се, вероятно в тези поставени от мене въпроси има твърде висока претенция към една докторска дисертация, която не би могла да се занимае задълбочено и да реши всички актуални въпроси. Затова приемам представеното изследване като проведено коректно, като произвело очакваните резултати и като напълно достатъчно основание за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по политически науки на Боян Балев. Това заключение се основава също така и на направените по тематиката на дисертацията две научни публикации.

проф. Антоний Тодоров, д.п.н.